

DĚTSKÉ POHŘBY Z OBDOBÍ ŠŇŮROVÉ KERAMIKY Z PRAHY-STODŮLEK

Petra Zemanová – Jan Turek

ÚVOD

V letech 2008 a 2009 proběhl záchranný archeologický výzkum v prostoru Centrálního parku v Praze-Stodůlkách, který byl vyvolán výstavbou sportovního hřiště. Kromě několika desítek sídlištních objektů z mladší až pozdní doby bronzové, doby železné a doby římské se zde podařilo prozkoumat i dva dětské pohřby náležející do období šňůrové keramiky.

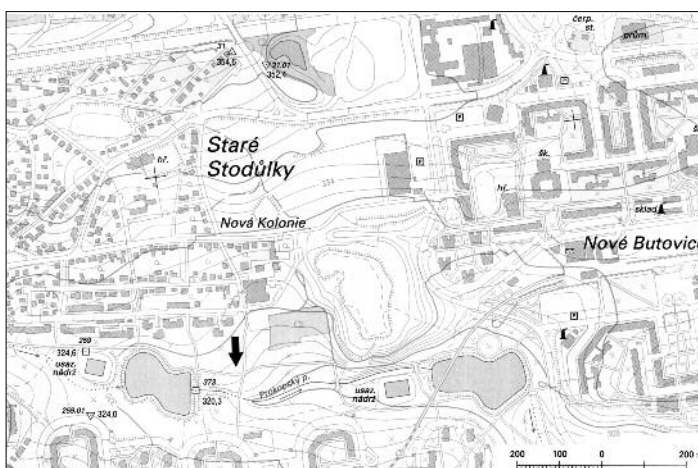
LOKALIZACE

Naleziště se nachází přibližně ve středu městské části Prahy-Stodůlky (střed plochy ZM 10 12-24-21: 57 mm od ZSČ, 25 mm od JSČ) v prakticky jediném nezastavěném prostoru v místě dnešního parku (obr. 1; 2). Původně se jednalo o terén svažitý, mírně klesající k jihu, resp. jihovýchodu, tedy k místní vodoteči – Prokopskému potoku, který je vzdálen přibližně 60 m. Nadmořská výška se pohybuje okolo 319 m n. m.

GEOMORFOLOGIE A PŮDNÍ POKRYV

Geomorfologicky spadá tato poloha do Třebotovské plošiny, jež tvoří západní část Říčanské plošiny. Jde o členitou pahorkatinu v povodí Vltavy a Berounky, na staropaleozoických břidlicích, drobách, pískovcích, křemencích, vápencích Barrandienu se zbytky cenomanských a spodnoturonských slepenců, pískovců, jílu a spongilitů s lokalitami miocenních štěrků, písků a jílu (VA 2A a, Demek 1987, 517).

Podloží zde tvoří spraše a sprašové hlíny nasedající na zvětraliny a deluvia skalního masívu ordovického stáří (Zavřel 2010). Půdní pokryv se skládá z hnědých půd (Tomášek 2007, 53–54).

Obr. 1. Praha-Stodůlky. Centrální park. Výřez z mapy 1:10 000 s vyznačenou polohou naleziště

Obr. 2. Praha-Stodůlky. Centrální park. Letecký snímek s vyznačenou polohou naleziště (zdroj www.mapy.cz)

HISTORIE ARCHEOLOGICKÉHO VÝZKUMU V OBLASTI STODŮLEK

Katastrální území Stodůlek patří k územím s poměrně intenzivně doloženým pravěkým osídlením. První archeologický nález je odtud znám již z roku 1866, kdy došlo k objevení bronzového meče liptovského typu (*Lutovský – Smejtek a kol. 2005, 579; Sklenář 1992, 194*). O něco později se podařilo za bližší neznámých okolností v bývalé Dezortově cihelně (prostor dnešní Kovářovy ulice) zachytit část bylanského sídliště (*Lutovský – Smejtek a kol. 2005, 703*). Při rozšiřování této cihelny na přelomu 19. a 20. století bylo zničeno mladohradištní pohřebiště (*o. c., 937–938; Sláma 1977, 157–158*). Na počátku století dvacátého byla na pozemku pana Kohlíka nedaleko hřbitova zachycena část sídliště náležejícího kultuře s vypíchanou keramikou (*Zápotocká 1998, 217*). K starším nálezům lze zařadit i keramický inventář mohylové kultury pocházející z bližší neidentifikovaného prostoru „Jeništova jáma“ (*Lutovský – Smejtek a kol. 2005, 468*).

Další doklady pravěkého osídlení zde byly evidovány především v období meziválečném díky místním cihelnám a pískovnám. Konkrétně se jedná o cihelnu pana Šafránka v poloze Vidoule či Na Vidouli (dnešní ulice K Vidouli), odkud jsou známy hroby z období šňůrové keramiky a z raného středověku (*Lutovský – Smejtek a kol. 2005, 336, 938*), Dezortovu pískovnu, kde se podařilo zachytit jámu starší mohylové kultury (*o. c., 468*), pískovnu u vily stavitele Bachmana poblíž hřbitova na východním okraji obce, kde bylo evidováno sídliště z mladší doby železné (*Charvátová – Spurný – Venclová 1992, 165; Waldhauser 2001, 403*) a pískovnu Tůmovu, v místě zvaném Na pískách, kde bylo zachyceno několik sídlištních jam a kostrový hrob z mladší doby železné (*Bureš 1987, 75; Filip 1956, 382; Waldhauser 2001, 402*) a zároveň zničeno pohřebiště z pozdní doby halštatské až časně laténské (*Lutovský – Smejtek a kol. 2005, 704; Fridrichová – Koutecký 1981, 146*). Dále lze zmínit již vzpomenutou cihelnu Dezortovu, kde byl zaznamenán sídlištní objekt s keramikou datovanou do mladší doby železné (*Waldhauser 2001, 403*), pískovnu jihozápadně od hřbitova, kde bylo zachyceno sídliště z období kultury nálevkovitých pohárů (*Lutovský – Smejtek a kol. 2005, 312*) a konečně pískovnu na severu obce, kde byly evidovány sídlištní nálezy z období kultury únětické a knovízské (*Charvátová – Spurný – Venclová 1992, 165*).

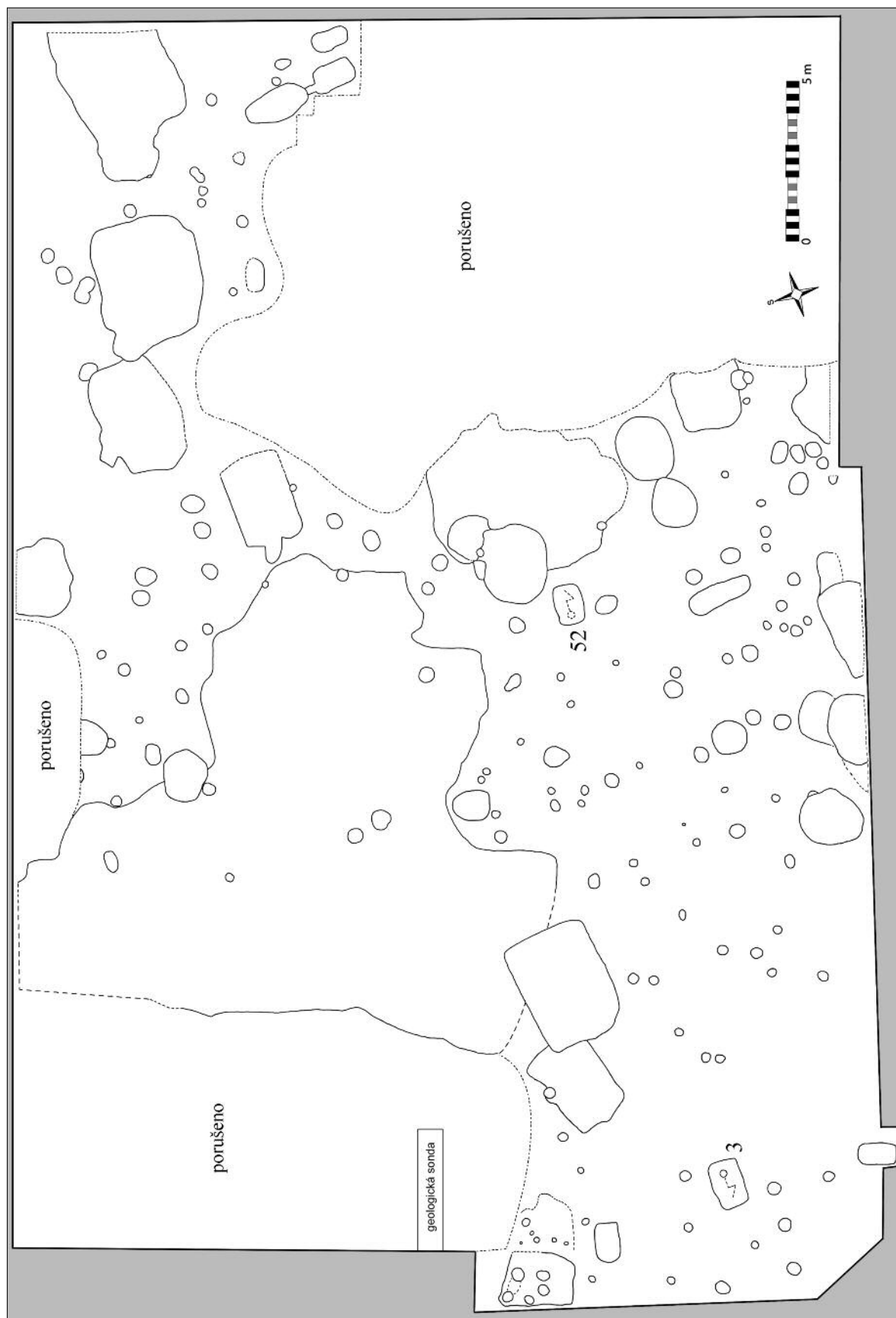
V dalším období se archeologické aktivity omezily spíše na akce menšího rozsahu. Zmínit lze například polohu Na Dolnici, kde byly v inženýrských sítích evidovány sídlištní objekty z doby římské (*Motyková-Šneidrová 1963, 58*), či areál zahradnictví bývalého JZD, kde bylo drobnou sondáží R. Pleinera zjištěno osídlení v době železné (*Lutovský – Smejtek a kol. 2005, 705*) a v raném středověku (*o. c., 938*).

V letech šedesátých a především pak sedmdesátých se archeologický výzkum omezil převážně na povrchovou prospekci situovanou do prostoru pozdější výstavby Jihozápadního města. Na většině míst byla evidována keramika z různých období pravěku. Existenci osídlení v těchto polohách pak doložily velkoplošné výzkumy na přelomu sedmdesátých a osmdesátých let (*Fridrichová 1981; Kovářik 1984; Lutovský – Smejtek a kol. 2005, 322, 326, 579, 772, 838; Profantová 2000*). Z významnějších nalezišť je možné zmínit polohu v prostoru obytného souboru Stodůlky (ppč. 151, 155/1), kde bylo zjištěno intenzivní knovízské osídlení (*Fridrichová et al. 1995, 173*), polohu Na Dolnici, kde byla doložena sídlištní aktivita v mladší až pozdní době bronzové, době bylanské a pozdní době halštatské až časně laténské (*Fridrichová 1981; Kovářik 1978; Motyková – Čtverák 2006*), polohu v prostoru obytného souboru Lužiny, kde bylo zachyceno pohřebiště z období šňůrové keramiky a pohřebiště kultury únětické a dále rozsáhlé osídlení z různých fází knovízské kultury (*Havel – Kovářik 1985, 78–87; Fridrichová et al. 1995, 171*), či rozsáhlou polykulturní lokalitu v poloze Malá Ohrada, na které bylo mimo jiné evidováno několik objektů náležejících kultuře jordanovské, kultuře nálevkovitých pohárů (*Lutovský – Smejtek a kol. 2005, 303, 312*) a též několik objektů časně slovanských (*Fridrichová et al. 1995, 242, 258*).

V následujícím období se uskutečnily převážně jen akce menšího rozsahu. Například v ulici Armády se podařilo zachytit sídlištní objekty kultury s vypíchanou keramikou (*Lutovský – Smejtek a kol. 2005, 234*), několik sídlištních objektů z 8.–9. století a jednu sídlištní jámu z 11.–12. století (*Kovářik – Šmolíková 1989*). Jižně od ulice Armády mezi Jinonicemi a Stodůlkami byl odkryt i slovanský kostrový hrob (*Lutovský – Smejtek a kol. 2005, 938*). V ulici Na Dolnici byl pak zachycen žárový hrob kultury s vypíchanou keramikou (*Zápotocká 1998, 217*). K větším akcím patří snad jen výzkum bohatého pohřebiště únětické kultury v prostoru sídliště Nové Butovice (*Fridrichová et al. 1995, 172*).

Další archeologické aktivity nabírají na intenzitě díky zvýšené stavební činnosti především v posledním desetiletí. Při této příležitosti bylo prozkoumáno i několik dalších pohřbů z období šňůrové keramiky (ústní informace M. Kuchařika). Převážná většina těchto výzkumů však nebyla zatím podrobněji publikována.

Přítomnost pohřebních nálezů z období šňůrové keramiky v oblasti Jihozápadního města není nijak překvapivá, neboť právě z prostoru dnešních Stodůlek a Jinonic je známo druhé největší pohřebiště tohoto období v Čechách (*Buchvaldek – Kovářik 1993; Lutovský – Smejtek a kol. 2005, 270, 331–333*).

Obr. 3. Praha-Stodůlky. Centrální park. Celkový plán naleziště

METODA VÝZKUMU

V celém prostoru budoucího sportoviště byla sejmuta ornice a nadložní vrstvy sestávající z novodobých navázek souvisejících nejspíše s výstavbou sídliště v 80. letech minulého století. Po této skrývce následovalo ruční začistění celé plochy, přičemž bylo na několika místech zjevné porušení způsobené nedávnou stavební aktivitou. Jednalo se o severozápadní část plochy, kde byl původní terén zcela zlikvidován, a část severovýchodní, kde byly zjištěny recentní zásahy přímo nasedající na archeologické situace. Z těchto problematických míst byly proto recentní vrstvy odstraňovány ručně.

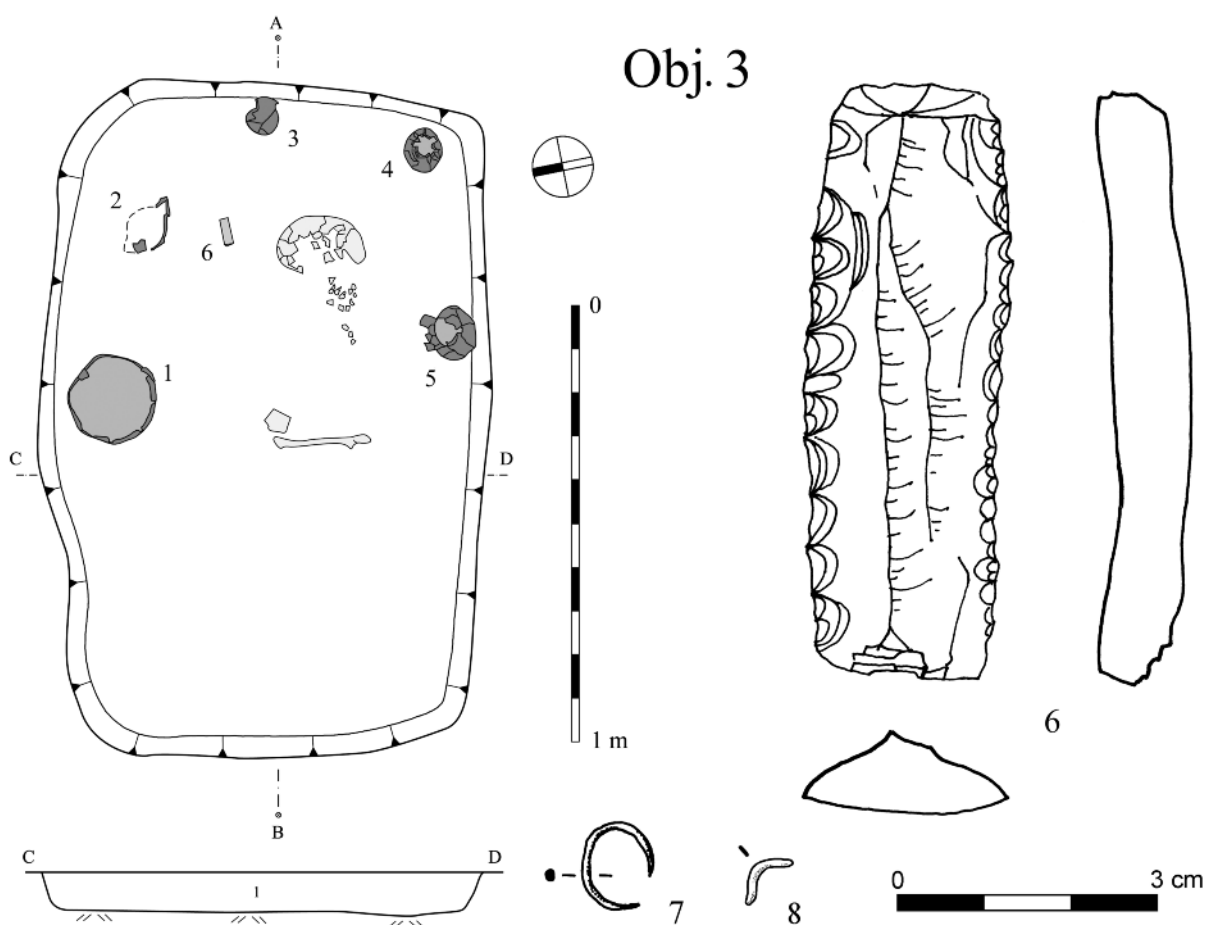
Celkem bylo zachyceno a následně prozkoumáno několik desítek objektů sídlištního i pohřebního charakteru. Oba pohřby byly kopány standardním způsobem, přičemž v obou případech byl zdokumentován příčný řez. Veškerá výplň byla odebírána na proplavení. Proplavovány byly rovněž obsahy keramických nádob, v jejichž obsahu se však žádné artefakty ani ekofakty rozpoznat nepodařilo.

POPIS TERÉNNÍ SITUACE A NÁLEZŮ

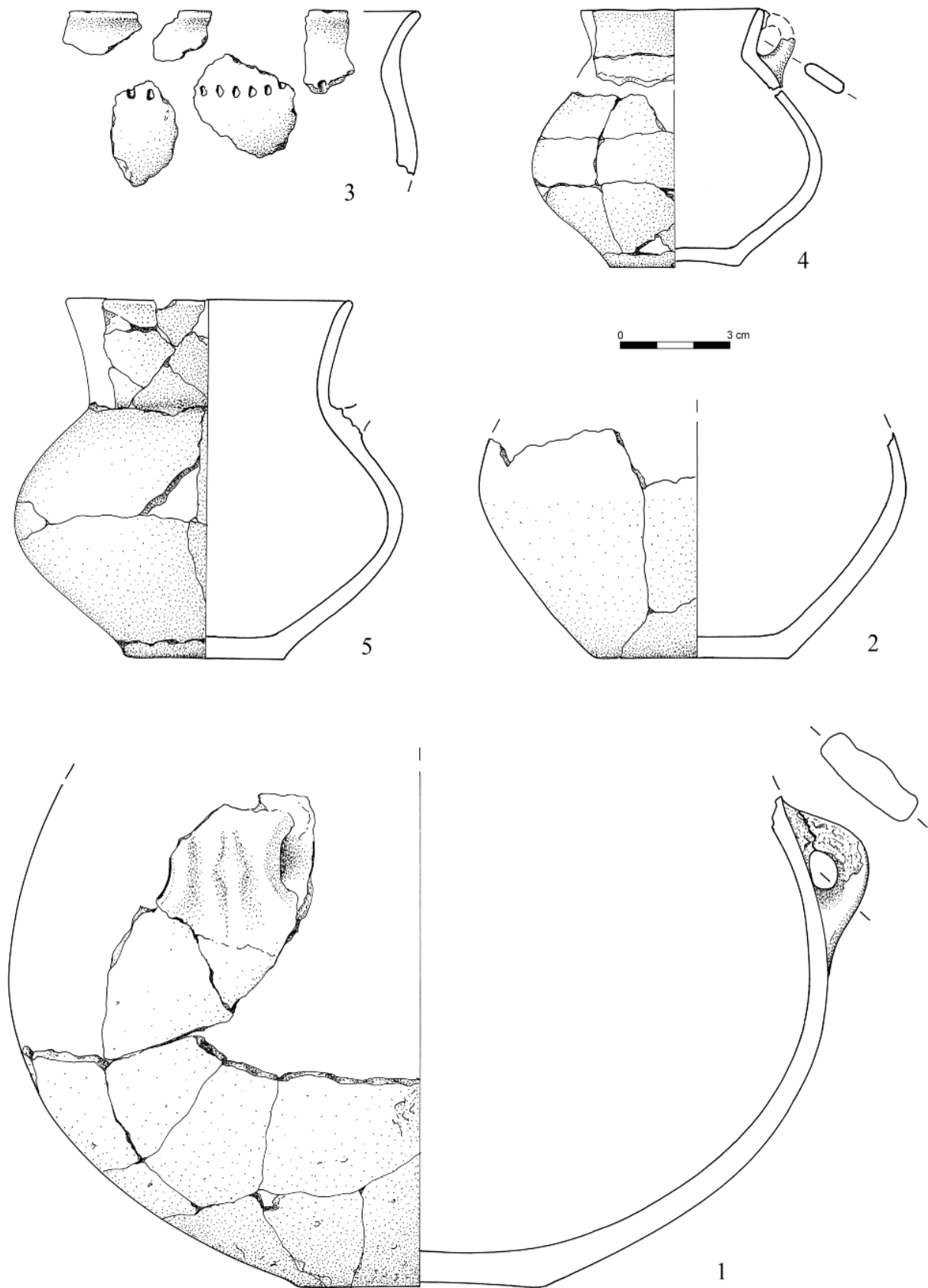
Jak již bylo zmíněno výše, podařilo se zachytit dva hroby náležející do období šňůrové keramiky. Dívčí hrob (objekt 3) se nacházel přibližně v jihozápadním rohu zkoumané plochy, hrob chlapce (objekt 52) se nalézal východním až severovýchodním směrem od hrobu prvního. Vzdálenost mezi oběma hroby činila 17,8 m (obr. 3).

Objekt 3 (obr. 4; 7; fototab. 9:1)

Popis: hrobová jáma mírně nepravidelného obdélného tvaru se zakulacenými rohy, s mírně šikmými stěnami plynule přecházejícími v ploché rovné dno; zemřelý jedinec (dítě) ženského pohlaví uložen na levém boku s hlavou k východu, z kosterních pozůstatků byla zachována jen lebka, pravá stehenní kost a fragment pánve; kolem horní poloviny těla bylo rozloženo pět keramických nádobek (1–5), za týlní částí hlavy se nacházela pazourková čepel (6), při čištění a antropologickém zpracování byly zachyceny tři zlomky měděné záušnice (7–9), ze zásypu hrobové

Obr. 4. Praha-Stodůlky. Centrální park. Objekt 3. Plánek hrobu a část hrobového inventáře

Obr. 5. Praha-Stodůlky. Centrální park. Objekt 3. Keramické nádoby

jámy pochází 21 zlomků převážně eneolitické keramiky (na jednom zlomku patrný otisk obilky) a pět drobných, s největší pravděpodobností zvířecích kůstek.

Orientace: V-Z.

Rozměry: 154 × 102 cm, hl. 10 cm.

Výplň: tmavá černohnědá jílovitá hlína, ulehlá.

Nálezy:

1. Spodní část nádoby s uchem. Povrch hnědý až tmavě šedý. Na vnitřní straně patrný drobné stopy po úpravě povrchu špachtlí (dřívkem?). Zachovalost nádoby cca 30 %. Rozměry: dochovaná výška 129 mm, max. výduť 220 mm, průměr podstavy 66 mm, šířka ucha 30 mm, síla ucha 9–10 mm (*obr. 5:1*).
2. Spodní část pohárku. Povrch tmavě šedý až hnědý, místy ojediněle okrový. Na vnitřní straně stopy po úpravě špachtlí (dřívkem?). Zachovalost nádoby cca 40 %. Rozměry: dochovaná výška 59 mm, max. výduť 116 mm, průměr podstavy 52 mm (*obr. 5:2*).
3. Zlomky vejčitého hrnku či amfory s řadou vpichů v podhrdlí. Povrch skvrnitý hnědo okrový, erodovaný. Zachovalost nádoby cca 15 % (*obr. 5:3*).
4. S největší pravděpodobností drobný hrnek s ouškem. Povrch skvrnitý hnědočerný, polohrubý, setřelý. Zachovalost nádoby cca 70 %. Rozměry: rekonstruovaná výška 68 mm, max. výduť 79 mm, průměr podstavy 35 mm, šířka ucha 13 mm, síla ucha 3 mm (*obr. 5:4*).
5. Hrnek s uchem. Povrch hladký, hnědošedý. Zachovalost nádoby 80 %. Rozměry: výška 92 mm, průměr ústí 74 mm, max. výduť 105 mm, průměr podstavy 44 mm. Ucho nedochováno (*obr. 5:5*).
6. Přeražená bilaterálně retušovaná čepel, bez zjevných stop oleštění. Zbarvení šedé, skvrnitě. Materiál: silicit glacienních sedimentů. Rozměry: délka 67 mm, šířka 23 mm, síla 9 mm (*obr. 4:6*).
7. Část měděné šroubovicové záušnice. Drátek přibližně kruhového průřezu, na vnitřní straně mírně zploštělý, jeden konec mírně zúžen. Pravděpodobně mírně deformována. Rozměry: průměr 9–10 mm, šířka 1–1,5 mm (*obr. 4:7*).
8. Fragment plochého, nejspíše druhotně pravoúhle ohnutého měděného drátku. Pravděpodobně součást záušnice. Rozměry: délka cca 9 mm, šířka 1,3 mm, síla 0,5 mm (*obr. 4:8*).
9. S největší pravděpodobností drobný úlomek měděné záušnice. Rozměry: 2 × 1,5 mm.

Objekt 52 (*obr. 6; 8; fototab. 9:2*)

Popis: hrobová jáma mírně nepravidelného obdélného tvaru se zakulacenými rohy s mírně šikmými stěnami plynule přecházejícími v mírně konkávní dno; zemřelý jedinec (dítě) mužského pohlaví uložen na pravém boku s hlavou k západu, z kosterních pozůstatků zachováno jen několik zubů; před obličej zemřelého položen kamenný mlat (4), za týl umístěna keramická nádobka (1) a srpová čepelka (3), uprostřed severní stěny byla postavena další keramická nádoba (2), z výplně hrobové jámy pochází sedm drobných zlomků keramiky a jeden pazourkový úštěp o délce 2 mm (bavorský deskovitý rohovec, snad typ Arnhofen, pravděpodobně výrobní odpad).

Orientace: Z-V.

Rozměry: 129 × 93 cm, hl. 22 cm.

Výplň: vrstva 1 – tmavá hnědočerná jílovitá hlína, ulehlá; vrstva 2 – tmavá hnědočerná jílovitá hlína s 30% zastoupením žlutohnědé jílovité sprašové hlíny, ulehlá; vrstva 3 – tmavá hnědočerná jílovitá hlína s 20% zastoupením žlutohnědé jílovité sprašové hlíny, ulehlá.

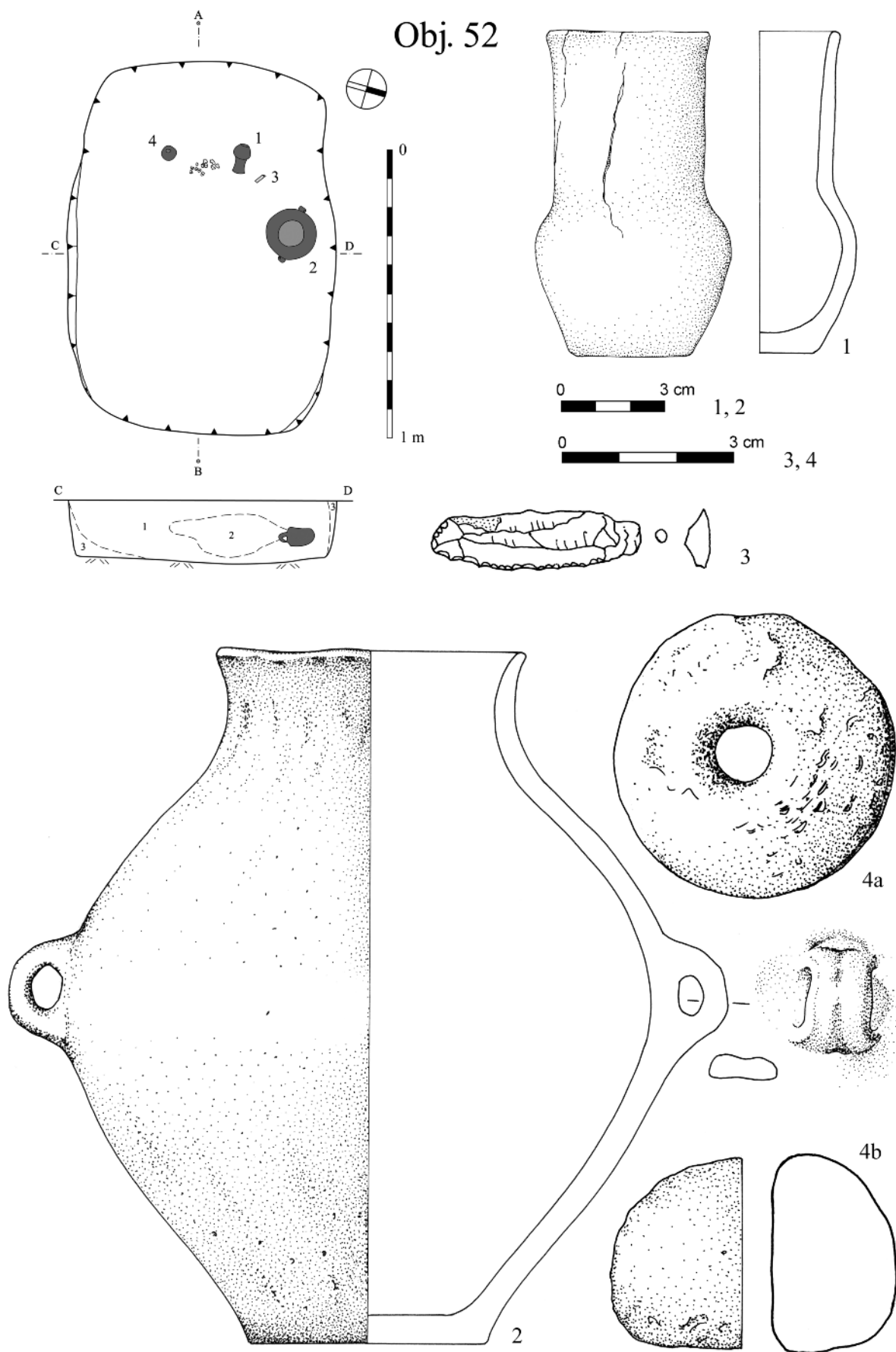
Nálezy:

1. Miniaturizovaný nezdobený pohár. Povrch tmavě šedý, hlazený. Zachovalost nádoby 100 %. Rozměry: výška 93,5 mm, průměr ústí 42 mm, max. výduť 185 mm, průměr podstavy 71 mm, šířka ucha 20 mm, síla ucha 6–7 mm (*obr. 6:1; fototab. 9:3*).
2. Miniaturizovaná amfora se dvěma uchy mírně asymetricky umístěnými na maximální výduti. Na plecích patrný stopy po otlučení. Povrch hladký, barva okrově hnědo šedá. V hrnčíně stopy po organickém materiálu. Nádoba zachována kompletně, bez rozbití. Rozměry: výška 209 mm, průměr ústí 88 mm, max. výduť 57 mm, průměr podstavy 36 mm, šířka ucha 20 mm (*obr. 6:2; fototab. 9:3*).
3. Srpová čepelka s retuší na levé straně a se stopami po používání. Materiál: křemenec. Rozměry: délka 36 mm, šířka: 10,5 mm, síla: 45 mm (*obr. 6:3*). Za určení děkujeme O. Levínskému.
4. Miniaturizovaný kulovitý mlat. Materiál: světlá opuka místy do červena přepálená. Rozměry: průměr 49–50 mm, výška 35 mm, světlost otvoru 10 mm (*obr. 6:4*).

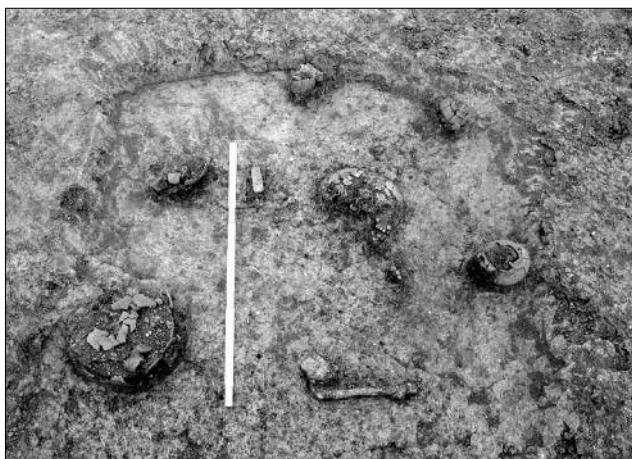
POHŘEBNÍ RITUS

Oba jedinci byli pohřbeni do hrobových jam obdélného tvaru se zakulacenými rohy. Jejich délka činila 129 a 154 cm, a odpovídala tak přibližně věku a velikosti pohřbených. Hloubka se pohybovala v rozmezí od 10 do 22 cm od povrchu skrývky. Žádné konstrukční kamenné či dřevěné prvky v úpravě hrobových jam zaznamenány nebyly.

V objektu 3 byla v typické poloze pohřbena na levém boku s hlavou k východu dívka ve věku 3–5 let (*Beran-Cimbůrková 2010*). Objekt 52 původně obsahoval kostrový pohřeb hlavou orientovaný k západu.

Obr. 6. Praha-Stodůlky. Centrální park. Objekt 52. Plánek hrobu a hrobový inventář

Obr. 7. Praha-Stodůlky. Centrální park. Objekt 3. Detailní záběr na kosterní pozůstatky a keramické a kamenné milodary

Obr. 8. Praha-Stodůlky. Centrální park. Objekt 52. Detailní záběr na pozůstatky lebky a keramické a kamenné milodary

Pohřby se svou výbavou i předpokládanou orientací těla jasně genderově profilují. Pohřeb dívky (objekt 3) je provázený mimo jiné vejčitým hrnkem a pohřeb chlapce (objekt 52) opukovým kulovitým mlatem.

Symbolické rozlišování mužů a žen v pohřebním ritu závěru eneolitu zřejmě odráží rozdílné společenské role obou pohlaví související s přirozenou dělbou práce a kontrolou nad výrobními prostředky. V pohřební symbolice tohoto období lze zřejmě také spatřovat prvopočátky společenské a genderové diference členů komunity včetně dětí, na které se vztahovala pravidla pohřebního ritu uplatňovaná na pohřbech dospělých. Některé dětské pohřby byly vybaveny kamennými nástroji nebo zbraněmi, které v kontextu jejich věku nemohly hrát jiný než symbolický význam. Takové symboly představovaly zemřelé děti jako potenciální dědice společenského postavení. Šlo převážně o malé množství pohřbů dětí uložených v mužské poloze. Vzhledem k tomu, že většina ostatních chlapeckých pohřbů takovými artefakty vybavena nebyla, můžeme se domnívat, že pohřby se zbraněmi představují jedince společností preferované, snad prvorozené syny (Turek 2000).

Existují jistá specifika v pohřební výbavě dětských pohřbů. Je to jednak nesporná miniaturizace některých keramických nádob, kterou lze pozorovat v mnoha případech na pohřebištích se šňůrovou keramikou v Čechách (Březinová – Turek 1999). Jistou miniaturizaci lze bezesporu pozorovat i na zde prezentovaných nálezech ze Stodůlek. Je to ale také zvýšený výskyt mis a misek v kontextech dětských hrobů (Turek 1990). Taková skutečnost může souviset se specifickým způsobem konzumace kašovitě potrawy u malých dětí, a být tak reflexí skutečné každodenní praxe (Turek 2000). Dalším možným specifickým je záměrné využívání měkkých materiálů na výrobu kamenných zbraní, jako jsou sekeromlaty

Tělo bylo pravděpodobně uloženo na pravém boku, tedy v mužské poloze. Dle antropologického posudku šlo o jedince ve věku dvou let (Beran-Cimbůrková 2010). Na základě rozměrů hrobové jámy nelze sice odhadovat věk zemřelého, avšak miniaturizace keramických milodarů a kulovitý mlat vyrobený z měkkého materiálu (opuky) naznačují, že v hrobě byl pohřben nedospělý chlapec.

Nejpočetnějším milodarem byly keramické nádoby. V případě objektu 3 se ve velmi špatném stavu dochovala kolekce pěti nádobek: minimálně dva hrnky s uchem, jeden pohárek, jedna blíže neurčitelná nádoba s uchem a pravděpodobně i amforka. Objekt 52 obsahoval dvě kompletně dochované miniaturizované nádoby: nezdobený pohár a amforu. Z nekeramických milodarů se vyskytl kulovitý mlat, opět v miniaturizované podobě, a srpová čepelka v hrobě chlapce a přeražená čepel v hrobě dívky. Dívčí hrob pak obsahoval i měděnou šroubovicovou záušnici.

INTERPRETACE

Zde referované nálezy představují dva pohřby nedospělých jedinců, které se v poměrně rozsáhlém plošném odkryvu zdají být izolované a nevytváří větší pohřební skupinu. Prostorové vyčlenění dětských pohřbů bylo již opakovaně pozorováno v pohřebních skupinách následujícího období zvoncovitých pohárů (Turek 2008). Je tedy možné, že i v případě šňůrových pohřbů ve Stodůlkách se setkáváme se dvěma dětskými hroby prostorově oddělenými od větší, rozptýlené a dosud neodkryté pohřební komponenty.

a kulovité mlaty (Turek 2000). Lze uvažovat o souvislosti zbraní vyrobených z měkkých hornin s jejich převážně symbolickou funkcí, která by v souvislosti s dětskými pohřby byla dobře představitelná (Turek – Daněček 2001). Souvislost zbraní z měkkých hornin s dětskými pohřby nebyla dosud v Čechách prokázána (viz případ měkkých sekeromlatů z pohřebiště v Jinonicích, Turek 2000). Takové případy se však v poslední době objevují (pohřeb chlapce s opukovým kulovitým mlatem z Líbeznic u Prahy – výzkum J. Turek 2009) a řadí se k nim i zde publikovaný pohřeb chlapce ze Stodůlek. Výskyt sekeromlatů z měkkých hornin v hrobech dětí uvádí pro Jutský poloostrov také P. Siemen (1989; 1992).

PRAMENY A LITERATURA

- Beran-Cimbůrková, P. 2010: Antropologický rozbor kosterních pozůstatků z hrobů kultury se šňůrovou keramikou z Prahy-Stodůlek, *Archeologie ve středních Čechách* 14, 667–668.
- Březinová, H. – Turek, J. 1999: Šňůrové a raně středověké pohřebiště v severním předpolí Pražského hradu – archeologický výzkum v Lumbeho zahradě, *Archeologické rozhledy* 51, 653–687.
- Buchvaldek, M. – Kovářík, J. 1993: Pohřebiště se šňůrovou keramikou v Praze-Jinonicích. Doplněk ke Katalogu šňůrové keramiky v Čechách VI, *Praehistorica* 20, 119–174.
- Bureš, M. 1987: Plochá kostrová pohřebiště doby laténské v Praze, *Archaeologica Pragensia* 8, 5–123.
- Demek, J. (ed.) 1987: *Zeměpisný lexikon ČSR. Hory a nížiny*. Praha.
- Filip, J. 1956: *Keltové ve střední Evropě*. Praha.
- Fridrichová, M. 1981: Praha 5-Jinonice, Řeporyjská ul., Praha 5-Řeporyje, Velká Ohrada, Praha 5-Stodůlky, *Pražský sborník historický* 13, 182–184.
- Fridrichová, M. – Koutecký, D. 1981: Bylanská pohřebiště na území Prahy, *Praehistorica* 8, *Varia Archaeologica* 2, 143–147.
- Fridrichová, M. – Fridrich, J. – Havel, J. – Kovářík, J. 1995: Praha v pravěku. Praha.
- Havel, J. – Kovářík, J. 1985: Pohřebiště kultury se šňůrovou keramikou v povodí Prokopského potoka, *Archaeologica Pragensia* 6, 77–108.
- Charvátová, K. – Spurný, V. – Venclová, N. 1992: *Nálezové zprávy Státního archeologického ústavu v Praze 1919–1952*. Praha.
- Kovářík, J. 1978: Praha 5-Jinonice, Řeporyje, Stodůlky, *Pražský sborník historický* 11, 192.
- Kovářík, J. 1984: Praha 5-Řeporyje, Malá Ohrada, *Pražský sborník historický* 17, 173–174.
- Kovářík, J. – Šmolíková, M. 1989: Sídlištní objekty z doby hradištní v Praze 5-Stodůlkách, *Archaeologica Pragensia* 10, 85–107.
- Lutovský, M. – Smejtek, L. a kol. 2005: *Pravěká Praha*. Praha.
- Motyková-Šneidrová, K. 1963: Die Anfänge der römischen Kaiserzeit in Böhmen. *Fontes Archaeologici Pragenses* 6. Pragae.
- Motyková, K. – Čtverák, V. 2006: Časně laténská ohrazená usedlost na polykulturním sídlišti v Praze-Stodůlkách, *Archeologie ve středních Čechách* 10, 433–487.
- Profantová, N. 2000: Další raně středověké nálezy z Prahy-Stodůlek, *Archaeologica Pragensia* 15, 109–116.
- Siemen, P. 1989: Køns- og aldersrelationer i snorekeramik kultur i Saaleområdet. Sex and age relations of the Corded Ware Culture in the Saale District. In: Larsson, L., Stridsyxe kultur i Sydskandinavien. University of Lund, Institute of Archaeology report series No. 36. Lund, 185–217.
- Siemen, P. 1992: Social structure of the Elbe-Saale Corded Ware Culture. A preliminary model. In: *Praehistorica* 19, *Schnurkeramik Symposium 1990*. Praha, 229–240.
- Sklenář, K. 1992: *Archeologické nálezy v Čechách do roku 1870. Prehistorie a protohistorie*. Praha.
- Sláma, J. 1977: *Mittelböhmen im frühen Mittelalter. Katalog der Grabfunde*. Praehistorica 5. Praha.
- Tomášek, M. 2007: *Půdy České republiky*. Praha.
- Turek, J. 1990: Pohřební ritus a otázky sociální struktury kultury se šňůrovou keramikou, *Archaeologia Iuvenis* 1, 6–10.
- Turek, J. 2000: Being a Beaker child. The position of children in Late Eneolithic society. In: *In memoriam Jan Rulf. Památky archeologické – Supplementum* 13. Praha, 422–436.
- Turek, J. 2008: *Kultura zvoncovitých pohárů*. In: Neustupný, E. (ed.), *Archeologie pravěkých Čech* 4. Eneolit. Praha, 98–111.
- Turek, J. – Daněček, V. 2001: Symbolické zbraně z měkkých hornin v období šňůrové keramiky v Čechách. In: Čech, P. – Dobeš, M. (eds.), *Sborník Miroslavu Buchvaldkovi*. Most, 255–260.

Waldhauser, J. 2001: Encyklopedie Keltů v Čechách. Praha.

Zápotocká, M. 1998: Bestattungsritus des böhmischen Neolithikums (5500–4200 B. C.). Gräber und Gräberfelder der Kultur mit Linear-, Stichband- und Lengyelkeramik. Praha.

Zavřel, J. 2010: Praha 13-Stodůlky, Centrální park. Geologické poměry archeologické lokality. Zpráva uložená v Ústavu archeologické památkové péče středních Čech. Praha.

CHILD BURIALS OF THE CORDED WARE PERIOD FROM PRAGUE STODŮLKY

Two Corded Ware funerary contexts presented in this paper are representing burials of two subadult individuals that seem to be isolated within fairly large scale excavated area and they do not create any larger burial group. The spatial clustering of child burials was repeatedly observed within burial groups of the subsequent Bell Beaker period (Turek 2008). It is well possible that also the Corded Ware children from Stodůlky are representing part of a subadult section spatially detached from a larger and dispersed, yet undiscovered, funerary component.

Both graves contained gendered funerary assemblage and human remains orientated according to gendered customs. Burial of a girl in feature No. 3 was accompanied by an ovoid pot (typical for female burials) and the boy in feature No. 52 was equipped by soft marl mace head (partly burned). The soft rock used for production of the mace head may represent symbolic meaning of the weapon possibly representing the hereditary ascribed social status of the deceased child. Some pieces of pottery assemblage are miniaturized, which is fairly common amongst the Corded Ware child burial contexts.

Fig. 1. Prague-Stodůlky. A detail of the 1:10 000 map with indication of the site

Fig. 2. Prague-Stodůlky. An aerial vertical photo of the site (source www.mapy.cz)

Fig. 3. Prague-Stodůlky. An overall plan of the site

Fig. 4. Prague-Stodůlky. Feature 3. A grave plan and part of the Burial assemblage

Fig. 5. Prague-Stodůlky. Feature 3. Pottery vessels

Fig. 6. Prague-Stodůlky. Feature 52. A grave plan and part of the Burial assemblage

Fig. 7. Prague-Stodůlky. Feature 3. A detail view of the skeletal remains and burial assemblages

Fig. 8. Prague-Stodůlky. Feature 52. A detail view of the skull remains and burial assemblages

Photographic plate 9. Prague-Stodůlky. 1 – feature 3, an overall view; 2 – feature 52, and overall view; 3 – feature 52, pottery assemblage

(English by J. Turek)